

Råd til at blive i live

BAU Jord til Bord

Branchearbejdsmiljøudvalget (BAU) Jord til Bord er et permanent udvalg under Branchefællesskabet for Arbejdsmiljø (BFA5) for Transport, Service - Turisme og Jord til Bord.

BAU Jord til Bord er organiseret med tre underudvalg:
- Jordbrugets Arbejdsmiljøudvalg (JAU),
- Mejeriindustriens Arbejdsmiljøudvalg (MIA) -
Slagteribranchens Arbejdsmiljøudvalg (SAU).

Udvalgene har bl.a. til opgave at informere og vejlede om arbejdsmiljøforhold indenfor brancherne.

Materialet er udarbejdet af Jordbrugets Arbejdsmiljøudvalg i samarbejde med Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret.

Udgiver:
BAU Jord til Bord, Jordbrugets Arbejdsmiljøudvalg

1. oplag 2005 / Revideret 2021

Grafisk tilrettelæggelse og illustration:

Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret
Troels Grønbæk
Jens Johnsen Høy
Birgitte Wulff Mikaelson
Pia Leicht Andersen

Forsidefoto:

“profi - magazin für professionelle agrartechnik”

Tryk: 5.000
ISBN nr.: 87-91073-30-8

Velkommen til en sikrere fremtid

Når det kommer til sikkerhed, har landbruget længe været dårligt kørende. Antallet af arbejdsulykker har været uforholdsmæssigt stort, og mange af dem er sket under kørsel med traktorer og andre landbrugsmaskiner.

Formålet med denne mappe er at gøre landbruget bedre kørende, så antallet af ulykker på hjul kan komme ned. Derfor er her råd om kørsel med alt fra mejetærsker til ATV og på alt fra asfaltvej til stak.

Vi håber, du vil tage godt imod materialet, tage de gode råd alvorligt og tage dem med i marken – for din egen og dine omgivers skyld. Jo flere vi er om at gøre det, jo sikrere en fremtid for os alle sammen.

Nu skal du bare se(s)

Den mørke tid venter lige om hjørnet. Så bliver det dobbelt vigtigt, at du kan se, hvad der foregår på vejen – både fremad og bagud. Så tjek både lygter og spejle.

Men du skal også selv kunne ses. Det bliver du med korrekt lygteføring rotorblink, traktortrekant og reflekser. Og når det bliver lygtetændingstid, skal du have markeringslygter på brede redskaber. Så ved de andre, at du er der - og fylder.

SÅDAN SER OG SES DU BEDST MULIGT I TRAFIKKEN

Når du kører traktor eller mejetærsker på en offentlig vej, er det dit ansvar, at sikkerhedsudstyr som lygter, spejle, reflekser og anden afmærkning er på plads og i orden. Først da kan dine medtrafikanter se, at de har med et langsomt kørende – og måske bredt – køretøj at gøre. Du skal sørge for, at følgende udstyr er der – og fungerer:

ALTID NÆRLYS – MINDST

Du skal køre med mindst nærlYS døgnet rundt på traktorer og motorredskaber.

LYS SKAL SES

Alt lys – for-, bag- og blink- – skal være intakt og uhindret af snavs, halm og lignende.

ROTORBLINK OG REFLEKSER

Hvis redskaber rager mere end 15 centimeter ud fra siden af traktoren eller mere end 1 meter frem/ 2 meter bagud skal traktoren og eventuelt redskabet forsynes med gult rotorblink. Og så skal redskaberne have gule sidereflekser på hver side.

Rendegravere skal altid køre med rotorblink.

I lygtetændingstiden skal du huske at have markeringslygter yderst på brede redskaber. Så kan andre trafikanter både forfra og bagfra se, hvor bred du er.

ALTID TRAKORTREKANT BAGERST

Du skal altid have en traktortrekant som bagerste advarsel – hvad enten det er bag på traktoren selv, et redskab eller den bagerste vogn. Trekanten er et velkendt signal om, at der er et langsomt køretøj foran.

INTET ARBEJDSLYS PÅ VEJEN

Brug aldrig det hvide, bagudvendte arbejdslys til at belyse et redskab på vejen. Dels er det forbudt, dels blænder og forvirrer det bagfra kommende, som dermed lettere kommer til at køre ind i dig.

Hvis redskabet ikke har de lovbestemte markeringslygter, skal du hellere lade redskabet stå i marken til det igen bliver lyst.

SE FAREN I SPEJLET

Loven siger, at du skal have korrekt indstillede spejle på begge sider af traktoren, så du altid kan orientere dig bagud. Det har du navnlig brug for ved venstresving. Her kan du nemlig ikke nøjes med bare at blinke: Er der en, der er begyndt at overhale, er det dit ansvar at vente. Og du kan kun se, hvad der foregår, hvis spejlene er rigtigt indstillet.

TRAKTOR + LASTBIL + BIL = FARE

Endnu mere kritisk kan et venstresving være, hvis du bag dig har en lastbil efterfulgt af en personbil. Bilisten ser slet ikke, at du er der, og begynder at overhale lastbilen, lige før du svinger til venstre. Her er det kun dig og dine spejle, der kan redde situationen.

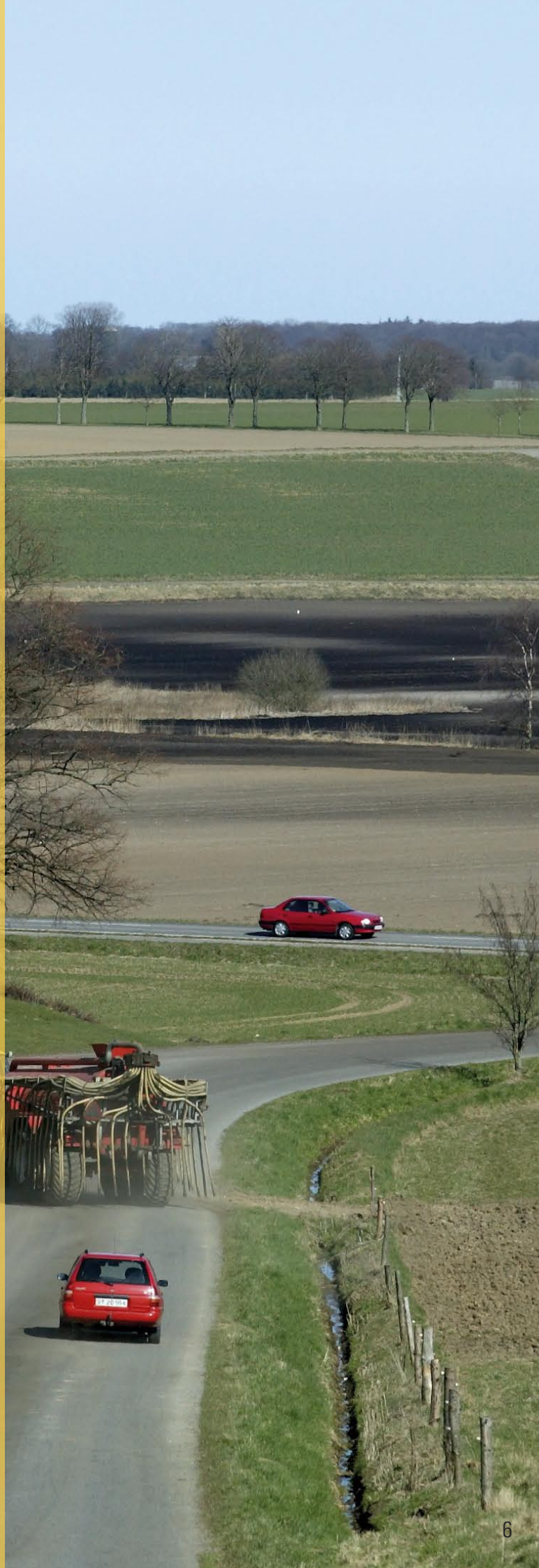
Brems for livet

Når du kører ude i trafikken med din traktor, skal du altid låse bremsepedalerne sammen.

Det siger reglerne, og det er der sund fornuft i. Så kan du styre traktor og vogn, når du bremser.

Husk du højest må køre 30 km. i timen.

SÅ ER DU PÅ SIKKER VEJ

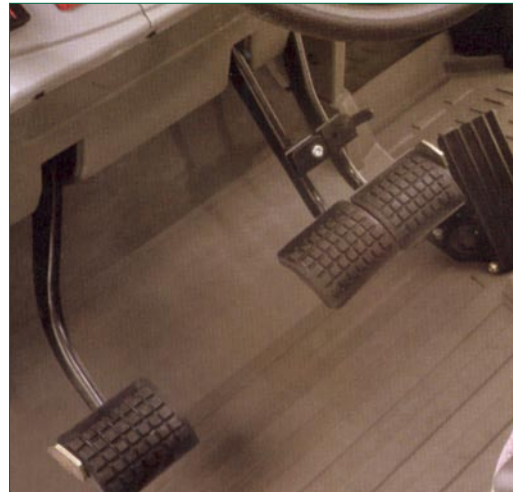

BREMSE PÅ TRAKTORER OG VOGNE

REGLERNE SIGER, AT:

- Mindst halvdelen af en traktors samlede vægt skal ligge på bremsende hjul.
- På en traktor, hvor forhjulstrækket slås til, når der trædes på bremsen, kan forhjulene også regnes med som bremsende hjul.
- Vogne skal have bremses i alle de tilfælde, hvor det ikke er muligt for traktoren alene eller i forbindelse med bremses på en anden vogn at opfylde kravet om, at mindst 50% af det samlede vogntogs vægt ligger på bremsende hjul.
- Bremsesne skal kunne give en samlet bremsekraft på mindst 30 % af påhængsvognens totalvægt. Det betyder, at standselængden for et vogntog, der skal bremses ned fra 30 km i timen ikke må overstige 12 m.
- Det er for almindelige godkendte traktorer den faktiske totalvægt, der gælder. Det kan altså godt være tilladt at køre med en stor vogn med lille last, hvis blot 50 % reglen er overholdt.

HVORNÅR SKAL DER BREMSER PÅ VOGNEN?

Er det en firehjulstet vogn, som ikke lægger vægt over på traktoren, og traktoren har bremses på alle fire hjul, må vognen incl. læs ikke veje mere end traktoren, før der skal være bremses på vognen. Det er straks sværere, når der er tale om en vogn, der lægger noget af sin vægt over på traktoren. Her kan det anbefales at køre vogntoget hen på en brovægt og veje vogntoget gradvist, så man kan få vægten på de enkelte aksler.

Det vil ofte vise sig, at selv små vogne på 5 tons skal have bremses. Ved vogne med 2-akslet bogie, er det som regel kun nødvendigt med bremses på den ene aksel.

GODE RÅD

Husk altid at tage dig tid til at slå bremsepedalerne sammen, før der køres ud på vejen. De fleste bremseventiler til vogne vil nemlig ikke fungere, hvis der kun bremses på det ene traktorhjul. I værste fald kan man blive udsat for at skulle bremse et vogntog med op til 44 tons totalvægt med kun ét bremsende hjul.

På mange ældre traktorer er der ikke selvjusterende bremses. Derfor bør man løbende kontrollere, at bremsesne er korrekt justeret, så de bremses ens på begge baghjul.

Hvis traktoren har hydrauliske bremses, skal man huske at kontrollere væskestanden i bremsebeholderen med passende mellemrum.

Parkeringsbremsen kan være koblet til de almindelige bremses, men på andre traktorer er det en særskilt bremse i transmissionen. Her det vigtigt, at der ikke køres med trukken håndbremse, da den hurtigt vil ødelægges, og sliddele kan ødelægge traktorens transmission.

Spærretid på vej?

Du ved sikkert selv, hvordan det er at hænge bag en bred landbrugsmaskine i timevis – eller sådan føles det i hvert fald. Blodtrykket stiger, og det samme gør faren for hasarderede overhalinger.

Husk, at når du kører fra gården og ud på marken, må du ikke spærre vejen eller være til fare for de andre trafikanter. Giv plads ved at bruge vigepladser eller lignende. Så undgår du fuck-fingre, og det der er værre: Medskyld for bulede bilister og krøllet metal.

OVERHOLD LOVEN – OGSÅ I HØJDE, BREDDE, LÆNGDE OG VÆGT

Når du kører på offentlig vej med traktor og maskiner, skal du naturligvis overholde færdselslovens regler. Det gælder også grænserne for, hvor store køretøjer, du må køre med, og hvor stort akseltryk, de må have.

HØJDE

Du må ikke køre med en maskine, et redskab eller et vognlæs, der er mere end 4 meter højt. Og i nogle tilfælde kan broer eller lignende medføre, at højden skal være endnu lavere.

BREDDE

Når du kører transportkørsel med **traktor og vogn** på offentlig vej – for eksempel fra ejendom til ejendom eller fra mark til ejendom, må bredden ingen steder være over 2,55 meter (dog eksklusiv spejle).

Når du kører på offentlig vej fra gård til mark med **traktor og maskiner** må ovennævnte bredde overskrides, men du må ikke spærre vejen eller være til fare for trafikken.

Hvis den maskine du kører med har både arbejdsstilling og transportstilling, skal du bruge transportstillingen – også selv om bredden i arbejdsstillingen ikke er mere end 2,55 meter.

LÆNGDE

Når du kører med vogn(e) må den samlede længde af traktor og anhænger være op til 18,75 meter.

Kører du med et ophængt redskab, må den samlede længde højst være 12 meter.

VÆGT

Du må højst belaste køretøjet med dækkenes bæreevne – og maksimalt 10 tons pr. aksel. Undtaget fra denne regel er bogies, hvor en toakslet bogie må belastes op til 18 tons. Med flere aksler stiger maksimumsgrensen til 24 tons.

BEHOLD LÆSSET PÅ VOGNEN

Når du transporterer halmballer på offentlige veje, skal du sikre dig, at de er læsset forsvarligt på vognen. Du skal surre læsset, og hvis du skal køre over længere afstande, gør du klogt i at sikre det med halmnet.

ANSVAR

Som fører er det dit ansvar at disse regler overholdes.

Det er lige ud ad landevejen

Nogle gange i årets løb sviner du vejene til i forbindelse med dit markarbejde.

Det er der ikke noget galt i. Men der er noget galt – og direkte ulovligt – i, ikke at rydde op efter sig.

Som traktorfører er ansvaret dit. Og løsningen er lige ud ad landevejen: Sæt glatføreskilte op. Og gør vejen ren, når arbejdsdagen er slut.

JORD PÅ VEJEN ER JORD I HOVEDET

Du har sikkert selv prøvet at køre bil ud ad en landevej for så helt uventet at måtte kæmpe for at blive på vejen. Og det fordi en eller anden landmand eller maskinstation enten er ved at køre gylle eller har efterladt et tykt lag gyllevædet jord på vejen.

Der er ingen undskyldning for at spilde på vejen – heller ikke travlhed. Sløseri af den art bringer andres liv og færdsel i fare. Derfor er det også direkte ulovligt

GØR VEJEN REN EFTER ARBEJDET

Du må ikke spilde på vejen. Men da færdselsloven kender til rimelighed, er der indført den regel, at du kan udsætte rengøring af vejen, til du er færdig med arbejdet – eller til du slutter for den dag.

ADVAR MED SKILTE

Derimod skal du straks fra starten advare dine medtrafikanter med glatføreskilte. Skiltene skal sættes op 150-250 meter på begge sider af det forurenede sted. For at mindske faren for ulykker er det en god idé at sætte skiltene op, allerede før du spilder på vejen. Skiltene kan du købe eller leje hos kommunen. Du skal dog stadigvæk gøre vejen ren, selv om du sætter skilte op.

TRAKTORFØREREN HAR ANSVARET

Det er dit ansvar som traktorfører at gøre opmærksom på, hvis der er fare på færde. Gør du det ikke, kan du risikere at blive frataget kørekortet betinget. Det betyder, at du skal op til en orienterende køreprøve. Hvis du har haft en maskinstation til at lave arbejdet, er det maskinstationen, der har ansvaret for at rydde op, hvis der er spildt noget.

DOMSTOLENE DØMMER FORURENEREN

Der ligger mange retsafgørelser for, at det er forureneren, der kommer til at betale for skader på mennesker og materiel, forårsaget af spild på vejen. Du bliver imidlertid kun dømt, hvis du ikke har advaret godt nok med skilte.

Vil du hellere selv klare høsten?

Hvis du gerne vil have marken mejet uden hjælp af brandmænd, skal du give dig god tid til at tjekke mejetærskeren både før, under og efter høstarbejdet. Det kan betyde forskellen mellem høsten godt i hus eller en udbrændt maskine

For alle tilfældes skyld:
Tag ildslukker, vand og branddaskere med i marken. Foruden, naturligvis, din mobiltelefon, så du kan ringe 112, hvis det alligevel skulle gå galt.

Få flere råd på vores hjemmesider.

SÅDAN UNDGÅR DU HØSTBRANDE

Hvert år fører høstbrande til tab af både maskiner og afgrøder. Derfor kan du med fordel mindske risikoen for, at din mejetærsker går op i røg. Det gør du ved at tænke brandsikkerhed både før, under og efter høstarbejdet.

FØR SÆSONEN

- Smør maskinen ifølge smøreskemaet – også på de svært tilgængelige steder.
- Gå remme efter – slappe eller slidte remme kan glide og brænde.
- Blæs køleren ren.
- Fjern rustskaller fra udstødningsrør og udskift tærede dele.
- Tjek bremses og lejer for slitage, der kan udvikle varme.

FØR ARBEJDS DAGEN

- Rengør motor og motorrum for avner og støv.
- Smør de "daglige" smøresteder.
- Tjek det elektriske system.
- Gør rent omkring udstødningssystemet.
- Kontrollér olie og vand – rens køleren.
- Kontrollér at slukningsudstyr er i orden.

UNDER HØSTARBEJDET

- Rengør jævnligt udstødningssystemet
- Rens jævnligt køleren
- Undgå tobaksrygning
- Løft skærebordet fri af jorden, så slæbeskoene ikke rammer sten. Slæbeskoene kan eventuelt monteres med "såler" af plastik, som ikke danner gnister.

Meget tørre forhold kan gøre det nødvendigt at medbringe vand i eksempelvis en marksprøjte med slange og strålerør eller en gyllevogn med bladspreder.

EFTER EN TRAVL OG VARM HØSTDAG

Før mejetærskeren sættes i maskinhus, bør du se efter, om der skulle være mistænkelige forhold, såsom røglugt eller gløder, der ligger og ulmer på maskinen.

SLUKNINGSUDSTYR

Ildslukkere med ABC-pulver kan bruges til at slukke brande i både mejetærskere og traktorer. De kan også klare mindre halmbrande.

Vælg godkendte slukkere, mærket DS 2120, med et indhold på mindst 6 kg ABC-pulver. Til mejetærskeren skal du bruge to 6 kg slukkere. Tag jævnligt ildslukkeren i hånden og læs brugsanvisningen. Så ved du, hvor den er, og hvordan den skal bruges, hvis det er nødvendigt.

Branddaskere er velegnet til at slukke brande i halm og tørt græs. Og en skovl kan også bruges.

Vand er effektivt til at slukke brand i halm, støv og avner, men ikke til brand i benzin eller olie.

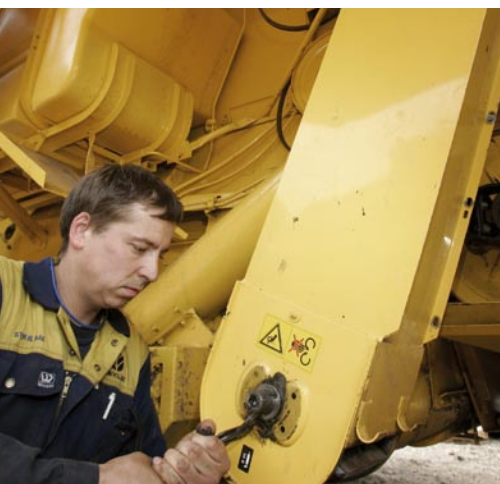
HVIS DET ALLIGEVEL GÅR GALT:

Alarmer omgående brandvæsenet på 112

Meddel: Hvor det brænder.

Hvad der brænder.

Hvilket telefonnummer du ringer fra.

Anders gik vist ind til mor ...

Det er dit ansvar, at alle er kommet ud af farezonen, før du starter de store maskiner. Det gælder først og fremmest børn, som ikke selv skænker faren en tanke. Og som lynhurtigt er et andet sted, end du troede.

Undgå tragedien: Vær 100 procent sikker på hvor alle er, før du slipper de store kræfter løs. Det tager ingen tid i forhold til resten af dit liv uden Anders.

PAS PÅ MED DE STORE MASKINER

Både i høsten og resten af året bruger du store maskiner i marken. Og jo større de er, jo større risiko for dig selv og andre. Især hvis du har så travlt eller er så træt, at du kunne fristes til at tage chancer.

STOP MASKINEN FØR DU UDBEDRER FEJLEN

Du har kolleger, der går rundt med arm- eller benprotese, fordi de lige skulle ordne et eller andet på en maskine, som ikke var stoppet helt. Du kan undgå samme skæbne ved at tænke dig om et par sekunder, inden du prøver at udbedre fejl med en arm eller et ben. De sekunder kan spare mange års lidelser.

BAK FØRST NÅR DU KAN SE ALLE

Før du bakker med et vognlæs, skal du sikre dig, at alle er væk bag vognen. Det gælder ikke mindst børn, som ikke tænker på, at de har valgt en farlig legeplads. Som traktorfører er det dit ansvar at undgå en tragisk ulykke.

INGEN BØRN PÅ MASKINERNE

På **offentlig vej** må du kun køre med passagerer i traktoren, hvis de skal deltage i arbejdsopgaverne, og hvis der er en sikker plads til dem.

Børn bør ikke være med i traktor eller mejetærskere – heller ikke på **marken**.

Når du efterlader traktoren skal du:

- standse motoren og fjerne nøglen, hvis du selv forlader førerhuset
- sørge for aldrig at efterlade en traktor med løftet redskab

HOLD KRAFTOVERFØRINGEN AFSKÆRMET

Afskærmninger af kraftoverføringsakslerne bliver nemt beskadiget, når du kobler traktor og maskine/redskab sammen. Hav derfor de nødvendige reservedele med, hvis uheldet er ude.

PAS PÅ VED TIL- OG FRAKOBLING

Tilkobling

Ofte kan traktorføreren ikke bakke langsomt nok hen til et redskab. Det giver risiko for, at en hjælper kommer i klemme. Problemet findes især på traktorer med elektro-nisk styrede transmissioner, som derfor kræver ekstra opmærksomhed på dette punkt.

Når du kobler liftmonterede redskaber til, må du eventuelt justere trækstængernes højde over jorden. Her skal du passe på ved ældre traktorer, hvis du står op på maskinen, rækker ind gennem bagruden og betjener lifthåndtaget ad den vej. Kommer du til at flytte det lidt mere end beregnet, kan liften løfte dig så meget, at du kommer i klemme mellem redskab og traktor.

Frakobling

Her kan maskinen vælte, hvis du ikke bruger understøtningen rigtigt. I værste fald kommer du i klemme under maskinen. Kontrollér derfor altid, at støttebenene er i orden og står godt fast.

En tunglastet vogn udgør en særlig risiko ved frakobling. Derfor bør du så vidt muligt tømme den inden. Kan det ikke lade sig gøre, må du bruge ekstra solid understøtning og bremse hjulene, så vognen ikke kan flytte sig, når du har koblet den fra.

Hurtigkobleren – en sikker løsning

Med en hurtigkobler kan du både til- og frakoble en maskine eller et redskab fra førersædet. Det er en god sikkerhedsløsning i forhold til begge funktioner.

Hvor mange kører er du far til?

Kører er dumme, når de optræder i trafikken. De sinker, ophidser og frister til at tage chancer. Derfor skal du undgå at skabe køer, når du kører traktor og andre landbrugsmaskiner.

Tjek jævnligt dit sidespejl. Og tag køerne i opløbet ved at trække ind til siden, hvor der er plads til det. Så slipper du for, at de ligger og bisser omme bagved.

VIS HENSYN PÅ LANDEVEJEN

Du må køre med traktorer og andre landbrugsmaskiner på de fleste veje. Men da de er langsomme og store køretøjer, skal du vise nogle hensyn.

TRÆK IND TIL SIDEN

Traktoren skal have korrekte spejle, så du har mulighed for at vide, hvad der foregår bagude. Det skal du først og fremmest bruge til at orientere dig om, hvornår du skal trække ind til siden for at lade bagfra kommende biler passere. Udnyt de vigepladser, der er indrettet til formålet, og husk at blinke både ind og ud igen i god tid.

HOLD AFSTAND

Kører der andre langsomme køretøjer foran dig, så hold afstand til dem, så biler og lastbiler kan komme ind mellem jer efter overhaling. Ellers kan du let skabe farlige situationer.

OVERSKRID (IKKE) KANTLINJER

Har den vej, du kører på, kantlinjer, er afmærkningen uden for linierne afgørende for, om du må overskride dem til højre:

- En kantlinje, der markerer busbane, cykelsti eller lignende, skal opfattes som vejkant. Den må ikke overskrides.
- En kantlinje, der fungerer som markering af vejbanen, må gerne overskrides. Du skal faktisk køre helt ude ved rabatten, da du dermed giver bedre plads til bagfra kommende trafikanter.

BRUG TRANSPORTSTILLING OG BLINK

Har den maskine du kører med en transportstilling, skal du bruge den. Og hvis maskinen rager mere end 15 centimeter uden for traktoren, skal du bruge det gule rotorblink.

FRONTLÆSSEREN UD AF ØJENHØJDE

Når du i høsttiden kører med frontlæsser og dermed halmspyd, skal du sørge for, at spyddene ikke sidder i samme højde som bilisterne. Det er der folk, der er døde af. Men frontlæsseren kan også være farlig uden halmspyd. Løft derfor frontlæsseren over den farlige højde, eller sænk den ned lige over vejbanen.

KLAP FRONTLIFTEN SAMMEN

Når frontliften ikke er i brug, skal du klappe den sammen og anbringe den så tæt ved traktoren som muligt. Der er eksempler på landmænd, der har fået bøde for ikke at slå frontliftens arme op i lodret stilling, når det var muligt.

Liden omtanke kan vælte stort læs

Minilæsseren er på få år blevet en uundværlig del af maskinparken på mange bedrifter. Men når du kører med minilæsser, skal du gøre det med omtanke, hvis ikke du eller nogen omkring dig pludselig skal ligge under læsset.

Sørg for, at vægten du kører med er fordelt, så du ikke tipper eller vælter. Tag aldrig et større læs på, end maskinen kan klare. Og drej ikke med højt løftet læs.

UNDGÅ ULYKKER MED LÆSSEMASKINER

Læssemaskiner – traktorer med frontlæssere, minilæssere, gummigeder, rendegravere med frontskovl og lignende – er et risikomoment i kraft af deres funktion: at løfte og flytte byrder fra ét niveau til et andet. Derfor skal langt de fleste af dem have styrsikkert førerværn.

VÆLT IKKE MED LÆSSEMASKINEN

Når du arbejder med læssmaskine, ændres vægtfordelingen drastisk, når du løfter læsset. Især ved kørsel med traktor er du i fare for at vælte: Bliver lasten så stor, at bagakslen ikke kan holde balance med forenden, er risikoen overhængende. Og endnu større bliver den, hvis du kører stærkt og/eller med læsseren løftet.

BRUG MINILÆSSEREN RIGTIGT

Minilæssere er blevet populære på mange bedrifter. Du skal imidlertid tænke dig godt om for ikke at komme galt af sted med en minilæsser. Pas for eksempel på, når du kører med løftet læs i grabben. Tyngdepunktet er højt, så der er fare for at læsseren tipper eller vælter – til skade for dig og andre, dyr og bygninger.

SKRIDSTYRING – KENDT FOR AT TIPPE

Skridstyrede minilæssere kræver øvelse af føreren, og de er kendt for at tippe forover eller bagover. Bruger du sikkerhedsbøjle eller -sele, sker der dog sjældent noget alvorligt, også fordi denne type læssere har et godt førerværn.

KNÆKSTYRING – KENDT FOR AT VÆLTE

Knækstyrede minilæssere er kendt for at kunne vælte. Det skyldes, at der sker en sideforskydning af deres tyngdepunkt, når de drejer. Det gør læsseren ustabil, og da den ikke har noget førerhus, er du som fører udsat, hvis dele af læsset falder ned. Rigtigt galt kan det gå, hvis du kører med flere bigballer oven på hinanden: Du risikerer at den øverste vælter bagover og ned i hovedet på dig.

SÅDAN MINDSKER DU RISIKOEN

- Sæt ikke sikkerhedsfunktionerne ud af kraft
- Bedøm om maskinen kan klare den byrde, du vil løfte med den
- Drej ikke med højt løftet læs. En knækstyrede læsser skal rettes op, før du løfter til fuld højde
- Kører du i terræn, bør du montere tvillinghjul eller ekstra brede dæk på forhjulene
- Kør kun med flere halmballer oven på hinanden, hvis du har sikret dig, at den øverste ikke kan falde ned over dig
- Hæv porthøjden på steder, hvor du er nødt til at dukke hovedet for at komme igennem
- Forlad aldrig læsseren med løftet redskab
- Vær ekstra opmærksom, hvis der er andre personer i nærheden
- Hav din mobiltelefon på dig, hvis du arbejder alene – bare for alle tilfældes skyld
- Brug sikkerhedssele og -bøjle, hvis læsseren er udstyret med dem.

Sådan går det en fyldebøtte

Du skal passe godt på ikke at overfylde, når du kører i stakken. Ellers risikerer du at ryge ud over kanten. Og det er jo ikke sikkert, at motorhjelmene hver gang sender frontvægten *over* førerhuset.

Overfyldning kan også gå ud over andre – mennesker og ting. Væggene kan vælte og blive ødelagt. Og i værste fald kan nogen komme til skade.

OPNÅ SIKKERHED VED ENSILERING

Hvis du vil have ensilage af høj kvalitet, skal du lægge afgrøden ud i tynde lag og komprimere den i plansiloen eller stakken. Komprimeringen skal være jævn og ensartet over det hele.

Derfor er det nødvendigt at køre tæt på ydersiderne af silo eller stak. Men ikke for tæt! Din egen og andres sikkerhed står eller falder med, at du overholder nogle få, enkle regler. De vigtigste er:

OVERFYLD IKKE

Hvis du overfylder siloanlægget, stiger risikoen for at køre ud over kanten. Det kan blive skæbnesvangert for dig. Derudover kan væggene vælte og blive ødelagt – noget som i værste fald kan gå ud over andre.

Et godt råd er at fylde til højst 20 centimeter under silokanten og derfra lade stakken skråne ind mod midten.

VÆK FRA KANTEN

Kør hverken på eller helt ud til kanten. Du må aldrig røre silovæggene med traktorhjulene.

UNDGÅ ULYKKER

Pas på ikke at køre andre ned. Der opstår meget let blinde vinkler, når du kører i stakken.

PAS PÅ "MEDTRAFIKANTER"

Hold øje med de traktorer og personer, der kommer med nye læs til stakken – og med eventuelle tilskuere.

HOLD ØJENKONTAKT

Hvis du er tilskuer eller kører materiale til stakken, skal du holde dig væk fra selve stakken, indtil du har øjenkontakt med føreren oppe i stakken. Kørselsmønstret er uberegneligt, så det er et farligt sted at opholde sig for "fodgængere". Og børn skal holdes langt væk, når der lægges i stak.

UNDGÅ FORGIFTNING

Sørg for at der er god udluftning i silohuse. Så slipper røg og os fra maskinerne ud, og der opstår ingen fare for kulilteforgiftning. Samtidig sikrer du, at eventuelle nitrøse gasser fra fugtige og proteinrige afgrøder som græs og majs ikke forgifter mennesker og dyr senere hen.

Kan du tumle en tiger på hjul?

Hvis du har anskaffet en af de små smarte ATV'er (All Terrain Vehicle), har du fået et nyt dyr på bedriften – en vild tiger med motor og hjul. Sådan en skal du kun kravle op på, hvis du kan tumle den.

Lad for eksempel være med at køre de 100 km i timen, som sådan en kan rende. Prøv ikke dyret af på stejle skråninger. Og hold den væk fra offentlig vej, hvor den risikerer at blive kørt over.

BLIV TERRÆNGÅENDE – MED FORNUFTEN I BEHOLD

ATV'er er praktiske køretøjer, som kan køre i mange slags terræn. Derfor er de hurtigt blevet udbredt i landbruget. Bagsiden ved dem er, at de er lette at blive kvæstet eller i værste fald dræbt på. Det sker typisk, fordi førerne kører for stærkt eller vælter på for stejle skrænter.

IKKE PÅ OFFENTLIG VEJ

ATV'en er mere en motorcykel end en bil, og som udgangspunkt må du ikke køre på offentlig vej med den. Gør du det alligevel, og der så sker noget med andre, er der ingen forsikring, der dækker. Er der flere der kommer til skade, kan det koste mere end gården er værd.

ATV MED NUMMERPLADER

Der er to måder at komme på landevejen med en ATV:

- Få den indregistreret som bil. Det er dog en meget kostbar løsning, som få benytter sig af. Den kræver desuden kørekort til bil.
- Få den godkendt som traktor. Hertil stilles en række specifikke krav, som du kan få oplyst hos nærmeste synshal. En betingelse er dog, at hastigheden på vej ikke må overstige 30 kilometer i timen.
- Der kræves førerbevis til bil eller traktor.

SÅDAN UNDGÅR DU ULYKKER

- Lær køretøjet at kende. Start i jævnt terræn og ved moderat hastighed.
- Hold altid begge fødder på fodhvilerne.
- Kør aldrig hurtigere, end forholdene tillader.
- Kør ikke på stejle skrånninger. ATV'en kan nemt tippe bagover eller vælte.
- Tag aldrig passagerer med.
- Fyld ikke for meget på bagagebæreren. Stor bagvægt ændrer køreegenskaberne mærkbart.
- Brug styrthjelm med visir, når du kører i skov eller lignende. Det beskytter mod svirpende grene.
- Kontrollér at dæktrykket er som anbefalet i instruktionsbogen.

Råd til at blive i live

Landbruget er et farefuldt erhverv:
Maskinerne er store, vejene er små,
vintrene er mørke, ildløs lurker på høsten
og småbørn ved man aldrig, hvor man har.

Men farerne får ikke mere spillerum,
end du giver dem. Følger du denne mappes råd til
en række situationer fra hverdagen,
har du gode chancer for at undgå farerne – til
glæde for dig selv og andre.

Denne pjece kan bestilles ved henvendelse til:

Jordbrugets Arbejds miljøudvalg

Agro Food Park 13, Skejby

8200 Aahus N

tlf.: 8740 3400

e-mail: jordbruget@baujordtilbord.dk

Arbejdstagersekretariatet

Kampmannsgade 4

1790 København V

e-mail: info@baujordtilbord.dk

BAU Jord til Bord